

LAKIALOITE 164/2001 vp

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakiesityksessä ehdotetaan muutettavaksi potilaslain 9 §:n 2 momentti siten, että terveyden-

huollosta vastaavalle henkilölle annetaan nuoren veto-oikeutta laimentava vastaveto-oikeus.

PERUSTELUT

Kouluterveydenhuollosta vastaavat henkilöt ha-
luavat usein tehdä yhteistyötä lapsen vanhem-
pien kanssa. Myös vanhemmat saattavat tarvita
ammattihenkilöiden tukea selvitäkseen kasva-
tustehtävästään. Silti saattaa käydä niin, että
nuori asettuu vastahankaan. Hän ei joko anna
yhteydenottoihin suostumustaan tai suoranaises-
ti kieltää yhteistyön. Lain mukaan tällöin on so-
vitettava yhteen lapsen etu, huoltajuus ja nuoren
itsemääräämisoikeus.

Kouluterveydehuollon perustehtävänä on
edistää lapsen parasta. Sitä arvioidaan ammatil-
lisesti ja mahdollisimman objektiivisin kritee-
rein. Huoltajan käsitys lapsen edusta saattaa olla
samansuuntainen, joskaan ei ammatillinen. Lap-
sen osalta näkökulma on edellisestä poikkeava,
jos hän kerran kieltää yhteydenotot kotiin. Nuori
katsoo tietävänsä, mikä on hänen subjektiivinen
etunsa. Siksi hän haluaa estää yhteistyön.

Juridisesti ottaen asetelma on pulmallinen.
Normitus ei ole kattavaa ja samaan ongelmaan
on löydettävissä erilaisia ratkaisuja. Oikeuspe-
rustetta voidaan hakea YK:n lapsen oikeuksien

yleissopimuksen ohella tai sijasta lapsenhuolto-
laista ja/tai potilaslaista. Tässä yhteydessä tyy-
dytään vain esittämään potilaslain 9 §:n 2 mo-
mentin sisältö: "Jos alaikäinen potilas ikäänsä ja
kehitystasoonsa nähden kykenee päättämään
hoidostaan, hänellä on oikeus kieltää terveyden-
tilaansa ja hoitoansa koskevien tietojen antami-
nen huoltajalleen tai muille lailliselle edustajal-
leen."

Tosiasiapuolen ja oikeuskysymyksen pitämi-
nen visusti erillään ei ole mahdollista. Lain so-
veltajan on pakko omaksua kaksoisrooli. Yhtääl-
tä hän diagnosoi todellisuutta ja toisaalta tulkit-
see sitä potilaslain 9 §:n 2 momentin lävitse.
Näin on esimerkiksi silloin, kun on kysymys
päihteiden tai huumeiden käytöstä taikka nuorel-
le työlle tehdystä abortista tai itsemurha-alttiui-
desta.

Lainsäätäjä on tarrautunut pelkästään lapsen
kognitiiviseen puoleen, ohittaen kokonaisuudes-
saan emotionaalisen ulottuvuuden. Lapsella on
oikeus tulla suojelluksi silloin, kun hänen syy-
suhteidensa taju on vaillinainen. Silloin ei ole

perusteltua antaa nuorelle potilaslain 9 §:n 2 momentissa vahvistettua ja samalla selvästi ylimitoitettua veto-oikeutta. Terveystieteidenhuollossa vastaavalle henkilölle on annettava nuoren veto-oikeutta laimentava vastaveto-oikeus.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan potilaan asemasta ja oikeuksista 17 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (785/1992) 9 §:n 2 momentti seuraavasti:

9 §

Tiedonsaantioikeus ja toimivalta

ja hoitoansa koskevien tietojen antaminen hoitajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se selvästi ole alaikäisen edun vastaista.

Jos alaikäinen potilas ikäänsä ja kehitystasoonsa nähden kykenee päättämään hoidostaan, hänellä on oikeus kieltää terveydentilaansa

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta

.

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2001

Liisa Hyssälä /kesk